

siasticæ largiuntur, *quanto magis* his consulendum est *quibus retributione justa debentur.*»

—Quænam ergo patrono debentur?

R. Patent ex his vulgaribus versiculis.

Patrono debetur honos, onus, emolumentum.

Præsentet, præsit, defendat, colatur egenus.

Hæc ex jure communi et juxta Decretalia, nam Tridentinum de his, tamquam præstatutis nihil habet.

—Quomodo vero acquiritur jus patronatus?

R. Patet etiam ex hoc carmine.

Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus (1).

—Consonat his Trid. Synodus?

R. Af. «Nemo, etiam cujusvis dignitatis ecclesiasticæ vel sæcularis, quacumque ratione, nisi ecclesiam, beneficium, aut capellam de novo fundaverit et construxerit; seu jam erectam, quæ tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis propriis et patrimonialibus bonis competenter dotaverit; jus patronatus impetrare aut obtinere possit, aut debeat. In casu autem foundationis aut dotationis, hujusmodi institutio Episcopo, et non alteri inferiori reservetur.» (Sessio XIV, cap. 12 de Ref.)

—Ergo hodiedum patronatus non acquiritur ex mera datione fundi aut constructione?

R. Non acquiritur patronatus in sensu stricto, sed tantum in sensu lato. Nam patronatum strictè sumptum tantum habet qui facultate gaudet ad præsentandum idoneam personam, in beneficium a se vel a majoribus institutum. Si autem fundum donet vel ædes construat, dantur ei honores vel emolumenta ratione gratitudinis, et proporcionaliter, juxta favorem quem Ecclesia accepit. Sic ex gr. illi qui dedit aream permittitur sepulchrum in area aperire: qui ædes propriis sumptibus facit ponit stemmata gentilitia, et habet sedem honorificam, locumque præferentem in processionibus, et sic in aliis.

(1) Quamvis voces *ædificator* et *fundator* æquivoce quandoque sumuntur, attamen distinguendæ sunt, nam *ædificator* ædes facit propriis sumptibus vel manibus, *fundator* fundum seu aream ut donat ut ædes fiant.

—Consonat his etiam antiqua nostra disciplina?

R. Af. Nam ex antiquis canonibus non licebat ecclesiam construere sine dote. Unde Brach. II Synodus ait: «Hoc autem unusquisque Episcoporum meminerit, ut non prius dedicet ecclesiam *nisi antea dotem basilicæ*, et obsequium ipsius per donationem chartulæ confirmatum accipiat; nam non levis temeritas est, *si sine luminariis vel sine sustentatione eorum qui ibidem servituri sunt* (Nb.) tamquam domus privata ita consecretur ecclesia.» (Can. 5.) Unde patet etiam ex antiqua disciplina nostra, foundationi et constructioni dotis etiam assignationem necessario adjunctam fuisse.

—Quot sunt modi acquirendi jus patronatus?

R. Alii dicuntur originarii, qui ut plurimum in facto consistunt et sunt supra citati; dotatio, ædificatio, redotatio, reædificatio, fundatio et privilegium. Alii dicuntur derivativi, et fundantur in jure, nempe præscriptio, successio, atque contractus, quos Hostiensis in versiculis comprehendit a Decretalium glosographis citari solitis.

Jura patronatus transire facit novus hæres.

Res permutata, donatio, venditioque.

Hæc vero omnia amplius patebunt ex dicendis in lectione sequenti juxta Trid. Syn. disciplinam.

LECTIO LXXIX.

DE MODO PROBANDI JUS PATRONATUS.

—Jus patronatus fundatur in æquitate naturali?

R. Af. Nam et gratitudo ex æquitate benefactoribus debetur. prouti supra dictum est, et S. Syn. illius violationem tamquam rem æquitati contrariam exhibet, his verbis: «Sicuti legitima patronatum jura tollere, piæque fidelium voluntates in eorum institutione violare, *æquum non est*, sic etiam, ut hoc colore beneficia ecclesiastica *in servitutem*, quod a multis impudenter fit, redigantur, non est permittendum.» (Sess. XXV, cap. 9 de Ref. in gen.) Mt.

—Patronatus ergo est servitus?

R. Af. Et patet ex verbis Concilii, assimilaturque hæc servitus aliis realibus quæ sunt, in prædiis aliunde liberis, secundum jus constitutis ad aliquid præstandum vel ommittendum.

—Debet ergo probari jus patronatus?

R. Af. «Ut igitur debita in omnibus ratio observetur decernit Sancta Synodus, ut titulus juris patronatus sit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, et aliis jure requisitis ostendatur; sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem.» (Ib.) Mt.

—Exiguntur majores probationes pro personis præponentibus?

R. Af. «In iis vero personis, seu communitatibus, vel universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi soleat, plenior et exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur: nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si, præter reliqua ad eam necessaria, præsentationes, etiam continuatæ, non minori saltem, quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur.» (Ib.)

—Quid vero de cæteris?

R. «Reliqui patronatus omnes in beneficiis, tam sæcularibus quam regularibus, seu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuscumque aliis beneficiis in cathedrali vel collegiata ecclesia, seu facultates et privilegia concessa tam in vim patronatus, quam alio quocumque jure nominandi, eligendi, præsentandi ad ea, cum vacant, exceptis patronatibus super cathedralibus ecclesiis competentibus, et exceptis aliis, quæ ad Imperatorem et Reges, seu regna possidentes, aliosque sublimes ac supremos Principes, jura imperii in dominiis suis habentes, pertinent; et quæ in favorem studiorum generalium concessa sunt, in totum prorsus abrogata et irrita, cum quasi possessione inde secuta, intelligantur. Beneficiaque hujusmodi tamquam libera, a

suis collatoribus conferantur; ac provisiones hujusmodi plenum effectum consequantur.» (Ib.)

—Patronus potest quemlibet etiam indignum præsentare?

R. N. «Ad hæc liceat Episcopo, præsentatos a patronis, si idonei non fuerint, repellere. Quod si ad inferiores institutio pertineat, ab Episcopo tamen juxta alias statuta ab hac Sancta Synodo, examinentur: alioquin institutio ab inferioribus facta, irrita sit et inanis.» (Ib.) Mt.

—Datur jus patrono ad immiscendam gestionem suam in bonorum dotalium administratione eo quod patronatus jus probatum et legitimum est?

R. N. «Patroni autem beneficiorum, cujuscumque ordinis et dignitatis, etiam si communitates, universitates, collegia quæcumque clericorum vel laicorum existant, in perceptione fructuum proventuum, obventionum, quorumcumque beneficiorum, etiam si vere de jure patronatus ipsorum ex fundatione et dotatione essent, nullatenus, nullave causa, vel occasione se ingerant; sed illos libere rectori, seu beneficiato, non obstante etiam quacumque consuetudine, distribuendos dimittant.» (Ib.) Mt.

—Potest vendi jus patronatus?

R. N. «Nec dictum jus patronatus, venditionis, aut alio quocumque titulo, in alios contra canonicas sanctiones transferre præsumant: si secus fecerint, excommunicationis et interdicti pœnis subjiciantur, et dicto jure patronatus ipso jure privati existant.» (Ib.) Mt.

Et hoc rationi consonat, nam ecclesia gratitudinem non debet emptori; et alias venditor juste privatur jure quod despiciere videtur ipso facto quo illud tamquam quid venale traducere vult.

—Ergo Concilium reprobavit derivativos acquirendi modos?

R. N. Nam jus patronatus transmittitur ex testamento in successores, et hic est derivativus acquirendi modus.

Transmittitur etiam patronatus realis si vendatur prædium affectum sustentationi beneficii: v. gr. Dominus cujusdam domus apud oppidum N. solvere tenetur quotannis 4,000 argenteorum beneficiato in parochia Sancti N. Si le-

gitimus patronus vendit domum, ipso facto amittit jus patronatus, et hoc transit in venditorem, nisi aliud in pacto venditionis statuatur.

Hoc autem simoniacum non est, jus enim patronatus haud venditur, sed res cui patronatus inhæret, sequiturque illi tamquam res accessoria.

—Quomodo succeditur jure hæreditario?

R. In stirpes non in capita: itaque si duo fratres patroni moriantur, et alius unum filium relinquat, alter vero duos, ambo hi unum tantum votum habebunt.

—Licet facere patronata beneficia illa quæ antea erant libera, ea uniendo beneficiis patronatis?

R. «N. «Insuper accessiones, per viam unionis factæ de beneficiis liberis, ad ecclesias juris patronatui, etiam laicorum, subjectas, tam ad parochiales, quam ad alia quæcumque beneficia, etiam simplicia, seu dignitates, vel hospitalia, ita ut prædicta beneficia libera ejusdem naturæ cum iis, quibuscum uniuntur, efficiantur, atque sub jure patronatus constituantur. Hæ si nondum plenarium sortitæ sunt effectum, vel deinceps ad cujusvis instantiam fient, quacumque auctoritate, etiam Apostolica, concessæ fuerint, simul cum unionibus ipsis per subreptionem obtentæ intelligantur; non obstante quacumque in iis verborum forma, seu derogatione, quæ habeatur pro expressa: nec executioni amplius demandentur; sed beneficia ipsa unita, cum vacaverint, libere, ut antea, conferantur.» (Ib.)

—Data fuit a S. Syn. aliqua exceptio?

R. Af. Verum transitoria et tantum pro temporibus illis: «Quæ vero a quadraginta annis citra factæ, effectum et plenam incorporationem sunt consecutæ; hæ nihilominus ab ordinariis, tamquam a Sede Apostolica delegatis, revideantur et examinentur: ac quæ per subreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, simul cum unionibus irritæ declarentur; ac beneficia ipsa separentur, et aliis conferantur.» (Ibid.)

—Quid vero de patronatibus inductis titulo redotationis et reedificationis?

R. «Similiter quoque patronatus quicumque in ecclesiis, quibuscumque aliis beneficiis, etiam dignitatibus an-

tea liberis, acquisiti a quadraginta annis citra, et in futurum acquirendi, seu ex augmento dotis, seu ex nova constructione, vel alia simili causa, etiam auctoritate Sedis Apostolicæ, ab iisdem ordinariis, uti delegatis, ut supra, qui nullius in his facultatibus aut privilegiis impediantur, diligenter cognoscantur; et quos non repererint ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii, seu dignitatis necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent.» (Ibid.)

—Quid ergo si hi patronatus in ecclesiæ præjudicium inducti sint?

R. «Beneficia hujusmodi *sine damno illa possidentium, et restituto patronis eo quod ab eis idcirco datum est* (Nb.) in pristinum libertatis statum reducant: non obstantibus privilegiis, constitutionibus et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.» (Ib.)

—Quid ex nuperis decretis hac de re in Hispania?

R. Attentis circumstantiis non solvantur redditus competentes parochis vel eorum vicariis qui a patrono vel ecclesiastico, vel laicali præsentati sint, nisi præcedat Regia approbatio: nam aliqui patroni, qui jam jure suo exciderant, nitebantur in beneficia præsentare (1).

Posteriori vero Regio decreto (2) collatis consiliis lato datur nova forma procedendi in ecclesiasticis curiis, ut sciatur qui vere laicales patronatus habeant cum jure præsentandi, quam ad resolvendas has quæstiones præ oculis habere oportet, cum valde prolixa sit.

(1) Real órden de 24 de Octubre de 1861.

(2) Real decreto de 23 de Octubre de 1864 derogando la Real órden anterior. Art 1.º «En los expedientes incoados hasta el día y que en adelante se incoaren en los tribunales eclesiásticos para la provision de curatos ó beneficios con cura de almas *de patronato laical* se hará constar en el modo y forma que se dirá, y por quien corresponda, si el patrono era partícipe en diezmos y primicias, con obligacion de contribuir en todo ó en parte para la congrua del párroco y de otros encargados del ministerio parroquial, ó para otras atenciones de la parroquia. De la misma manera se hará constar tambien si el todo ó parte de los bienes que fueron de la Iglesia se ha adjudicado al patrono etc.»

LECTIO LXXX.

DE REGIO PATRONATUS AP. HISP. JURE.

—Regium patronatus jus fundamentum habet in jure Tridentino?

R. Af. Et patet ex his quæ dicta sunt in lectione supra posita de modo probandi, fol. 384, juxta caput 9, sess. XXV, ubi excipit Regium patronatum his verbis: «exceptis patronatibus super cathedralibus ecclesiis competentibus, et exceptis aliis quæ ad Imperatorem et Reges seu regna possidentes, aliosque sublimes ac supremos principes jura imperii in dominiis suis habentes, pertinent.» Ergo Regium patronatus jus ex S. Syn. speciales condiciones habet.

—Regium patronatus jus pertinet ad ea Regalia jura, quæ Hispanico sermone dicuntur *regalias*?

R. N. Si sumatur in sensu stricto; nam jus patronatus exercetur etiam a privatis hominibus, non est ergo jus majestaticum vel Regis peculiare.

Af. vero si sumatur in sensu lato, prout privilegium, favor vel concessio dicitur *regalia*, et hoc sensu computatur inter Regias prærogativas, seu *regalias de la Corona*.

—Quænam est origo historica Regii patronatus?

R. Certum ac perspicuum est ante Reccaredi tempora, et Toletanum III Concilium, nullum extitisse, nec extare potuisse Regis favorem, nec proinde patronatum. De assistentia illius in Toletano illo, aliorumque Regum in sequentibus, constat, nulla vero in illis dispositio in favorem Regum et honorem usque ad Emeritense provinciale Concilium, anni 666.

—Quid ergo ibi in Regis honorem?

R. «Quantum cum Dei juvamine ratio competit ut rectitudinis regula ponatur in ecclesiastico ordine, tantum necessarium est ea excogitare et ordinare quæ clem. D. nostro Regi Receswintho, fideliumque suorum *genti aut patriæ* (Nb.) *debeant prosperitatem afferre*. Ob hoc ergo ins-

tituit Sanctum Concilium ut quæcumque eum causa ingredi fuerit contra suos hostes, unusquisque nostrum in ecclesia sua hunc teneat ordinem, ita ut omnibus diebus, per bonam dispositionem, sacrificium O. Deo pro ejus, suorumque fidelium atque exercitus sui salute offeratur» (1).

—Consonat hic Canon juri Divino?

R. Af. Paulus enim, 1 ad Tim. 2, ait: «Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, *pro Regibus et omnibus qui in sublimitate sunt*, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate.»

Ergo nihil novum hic fiebat ab ecclesia, quod et pro gentilibus et infidelibus Imperatoribus etiam non fecisset.

—Quænam est ergo prima dispositio quæ patronatus saporem habere videatur?

R. Celebris Canon II Tolet. XII, supra citatus, in quo et Regi et Toletano Antistiti datur jus eligendi Hispaniæ Episcopos. (V. Lect. VIII, fol. 37.)

Notandum vero, jam antea, a Toletano nempe IX Concilio, plenum patronatus jus cognitum fuisse pro ecclesiarum fundatoribus, ut in superiori lectione dictum est.

—Occupatio bellica est titulus legitimus ad jus patronatus acquirendum?

R. N. per se, Af. per accidens. Si enim catholicus princeps terram ab infidelibus dominatam ab ipsorum jugo eruere consequatur, verum Dei cultum statuens, fana idolis vel nefario cultui deditas in ecclesias vertens, et Deo dicans, patronatum acquiret, illi enim debent libertatem, ædes, opes, et proinde gratitudinem. Sic ex gr. cum Sanctus Ferdinandus muslimicum fanum (*vulgo mezquita*) apud Cordubam in Cathedrali conversit, idem fecit ac si a fundamentis ædificasset, nam poterat eam in aulam regiam convertere: patronatum ergo acquisivit non tantum ex occupatione bellica, sed etiam sed ex fundatione, posteaque ex dotatione, et sic de cæteris.

Sed si e contra princeps catholicus catholicum vincat,

(1) Ideo in solemnibus Missis, si ex rubrica liceat, pro Rege, principe et exercitu suo Ecclesia rogat.

et terras ejus occupet, nullum ex hac bellica occupatione jus patronatus acquirat; quin potius ecclesie libera evadent, nullam enim illi, nec genti victrici, gratitudinem Ecclesia debet, sed victis. Idem dicendum in casu sublevationis, nisi Apostolica Sedes, ex benignitate vel aliis justis causis, patronatum illum generalem et Regium, ex Apostolico privilegio, conservare velit (1).

—Quenam ergo origo patronatus Regii apud Hispanas ecclesias?

R. Sub distinctione 1.º pro regnis Castellae et Aragoniae.

2.º In Castilla pro patronatu generali et particulari.

3.º Pro Indiarum orientalium et occidentalium terris.

—Quenam jus patronatus in Aragonia et Navarra origo?

R. Urbanus II, Petro 1.º Aragonum Regi (2) et illius Regni proceribus concessit, anno 1085, «ut ecclesias villarum, tam earum quas in sarracenorum terris capere poteritis quam earum quas in regno vestro aedificare feceritis vel per capellas vestras vel per quae volueritis monasteria, sedibus dumtaxat episcopalibus exceptis, distribuere liceat vobis.»

Unde regius patronatus ibi et in Aragonie, Balearibus, Cathalonia, Navarra et Valentia indubius erat, et etiam in Granatensis provinciae ecclesiis a Catholicis Regibus fundatis, Ferdinandus enim Catholicus, ut pote Aragonensis Rex, plus quam una vice patronatum generalem in illis ex Urbani II Bulla probavit.

—Quid vero pro Castellanae ditionis ecclesiis?

R. Quamvis Castellae Reges aliquando gestierint pro

(1) Ex hac perspicua ratione patet ridiculum esse conatum in republicis apud Americam constitutis exigendi patronatus jura, qualiter ab Hispaniae Regibus exerceri solebat. Quam enim affinitatem habent illi hodierni Praesides cum Hispanis Regibus, vel quam gratitudinem debet Ecclesia eis, qui ut plurimum fuerunt et sunt illius inimici?

(2) Quamvis criticus Masdeu, solita sua exaggeratione, hujus Bullae authenticitatem negaverit, attamen hodie in dubium revocari nequit, non enim tantum extabat apud percelebre Pinnatense caenobium, sed etiam in archivio generali Aragonum apud Barchinonem, in ecclesia Gerundensi et aliis.

obtinando simili privilegio, illi quo Aragonenses gaudebant, attamen non constat illis fuisse concessum. Ideo, cum non possent probare patronatum generalem, tenebantur singillatim comperire quas ecclesias vel fundassent vel dotassent, vel alio quovis titulo patronatas haberent, quod quidem valde difficile et pluribus obnoxium litibus erat.

—Partitarum autem leges Regium patronatum tamquam universalem vindicabant?

R. Af. Ut patet ex his quae supra dicta sunt lectione XIV, fol. 64. Attamen ibi Reges Castellae non in privilegio pontificio, sed in occupatione vel dotatione, vel aedificatione jus suum vindicabant, nec patronatum vocabant, sed tantum *majoritatem et honorem (mayoria e honra)*. De majoritate autem et honore non disceptatur.

Constat etiam plures Castellanas ecclesias non Regiis sumptibus, sed privatorum opibus et opere esse fundatas.

—Quid pro Indiarum ecclesiis?

R. In illis regionibus nostri Reges Urbani II Bulla uti non poterant, nam Alexandri VI Bulla *Inter cetera*, Castellae et Legionis Regibus, non vero Aragonum, detectae nuper insulae dabantur, anno 1493; nam sumptus expeditionis non Ferdinandus sed Elisabetha solverat. Ideoque jus patronatus Indiarum fundatur in alia Bulla, quae incipit *Eximia devotionis sinceritas*, ab eodem Alexandro VI, anno 1501 lata, in qua conceditur ut decimas capiant post attentas cultus necessitates, patronatum vero generalem non donavit, nec acquisitus ille fuit usque ad tempora Julii II, ex Bulla *Universalis Ecclesiae*, anno 1501.

—Quenam sunt verba citatae Bullae?

R. «Quod nullus in praedictis et aliis acquirendis insulis et locis maris hujusmodi ecclesias magnas et locis praefati Reges importantes, alias quam Ferdinandi Regis et Joannae Reginae, ac Regis Castellae et Legionis (Nb.) pro tempore existentis expresso consensu construi, aedificari et erigi facere possit; ac jus patronatus et praesentandi personas idoneas ad Ayguacen, et Maguen, et Bajunen praedictas et alias quascumque metropolitanas ac cathedrales ecclesias, et monasteria ac dignitatibus in eisdem... ac qua-

cumque alia beneficia ecclesiastica et pia loca in dictis insulis et locis pro tempore vacantia... auctoritate Apostolica tenore presentium concedimus etc.»

—Reges Hispaniæ habent Apostolicam delegationem et *Vicariatum*, ut dicunt, in Occidentalium Indiarum ecclesiis?

B. Ita assertum est a quampluribus jurisperitis, et fere ut axiomaticum habetur ab scriptoribus juris Indici, sed tamen nullus probat, nec concessionem adeo exorbitantem ostendit, nec ostendet, cum verba tantum emphatica allegari soleant. In privilegiorum autem materia non sequitur regula *favores sunt ampliandi*, sed hæc alia (28 in 6.um) *quæ a jure communi exorbitant nequaquam ad consequentiam sunt trahenda* (1).

—Quænam ergo vera Regii patronatus universalis certa indubitata et prout nunc existit origo?

R. Ex concordia præterito sæculo Benedictum XIV inter et Ferdinandum VI inita, in qua controversia finita fuit juxta litigata, confirmataque quoad alia quæ, ut pote Bullis et privilegiis firmata, litibus non implicabantur, ut supra dictum est (2).

—Quænam ergo et canonica, et postrema Regis patronatus Hispanici sanctio?

R. Habetur in noviss. Concordia his solemnibus verbis: «Summus Pontifex et catholica Majestas declarant Regales Hispaniarum prærogativas sartas tectas manere ad formam conventionum, quæ inter utramque potestatem celebratæ antè sunt (Nb.) Atque ideo enunciatæ conventiones et speciatim ea quæ inter Benedictum XIV et Regem Catholicum Ferdinandum VI, anno 1753 inita est, confirmatæ declarantur ac plene in suo robore persistent, quod ad ea omnia quæ per præsentem immutata aut modificata minime fuerint « (Art. 44.)

—Subsunt ergo ex Concord. novissima Regalia jura?

R. Af. 1.º Dummodo sint *legitima et certa*.

(1) Sic sacra congregatio Concilii in resolut. nuperrima 27 Februarii, 1864. V. *Latinas ephemerides*: «Acta ex his decerpta, quæ apud Sanctam Sedem geruntur. Romæ vol. 1, fol. 84.

(2) Lectione XIV, fol. 65.

2.º Dummodo in legitimis et certis non sint abusus, excusus nec Ecclesiæ præjudicium.

Et patet ex verbis in præcedenti responsione allatis.

—Quid vero de harum observantia?

R. «Atque idcirco utraque contra hentium pars spondet se successoresque suos omnia et singula, de quibus utrimque conventum est *sancte servaturos*.» (Art. 44.)

—«Si qua vero in posterum supervenerit difficultas?»

R. «Sanctitas sua et Regia Majestas invicem conferent ad rem amice componendam.» (Ib.)

—Quid ergo si pactum hoc concordatum a Regia (quod absit) Maj. fuerit violatum, ipsa etiam invita? (1)

R. Politicis nostris legibus Rex immunis et *irresponsabilis* est, uti dici solet. Attamen hæc leges illum non eximunt ante Deum et ante Ecclesiam, cujus et *filius* et *subditus*. Si ergo filius ex civilibus legibus et ob ingratitude prænantem amittit etiam legitimam patrimonii portionem, ita et Status et Rex concordias violantes amittent privilegia ac patronatus jura, nam *frangenti fidem, fides frangatur eidem*.

—Quid si rupta fuerit cultus unitas, quæ in primis hujus Concordiæ articulis fundatur?

R. Cum hæc sit basis et fundamentum Concordiæ sublata unitate cætera corruant necesse est; nam sublata causa tollitur effectus, et sublato fundamento domus corruit, ideoque amittet Regia corona jura regalia, saltem quæ sunt ex privilegio Pontificio vel ex pacto convento.

—Quænam sunt ergo horum jurium fontes?

R. Quatuor.

1.º Jus naturale in his quæ ad publicum ordinem et tranquillitatem pertinet; ideoque has etiam infideles et patronatus incapaces habent.

2.º Quæ sunt ex legitima præscriptione et jure consue-

(1) Debita hoc cum reverentia dicatur, nam nec christiana charitas nec legum nostrarum tenor aliud patiuntur.

Casus noluntatis ponitur, nam, pro nota Regum nostrorum pietate, satis certum est illos non nisi *moraliter coactos* Concordiæ pactum rupturos.